

Střídavá péče je prostředek racionální správy společnosti

Luboš Patera,

Spravedlnost dětem – sdružení pro ochranu práv dětí, rodičů a prarodičů;

Striedavá starostlivosť o deti, slovensko – česká spoločnosť

"V soudní judikatuře přetrvává taková pověra, že vhodnějším a lepším pro výchovu dětí zejména útlého věku je zásadně matka. Zákon a mezinárodní úmluvy však říkají něco jiného. Říkají: Oba rodiče mají stejná rodičovská práva, jsou si rovni. Není možné jednoho z nich, dokonce jen na základě pohlaví, preferovat."

JUDr. Pavel Rychetský, předseda Ústavního soudu

Vážené poslankyně, vážení poslanci, dámy a pánové,

název svého příspěvku jsem zvolil proto, že – řečeno s klasikem – času je málo a voda stoupá. To si zřejmě uvědomuje i předseda Ústavního soudu, který se veřejně vyjádřil dost jednoznačně. Je proto potěšitelné, že Poslanecká sněmovna věnuje střídavé péči pozornost!

Jaká je výchozí situace? Vysoká rozvodovost: V ČR i v ostatních srovnatelných zemích se rozchází a rozvádí 50 i více procent rodičovských párů; běžné je tedy zplození dětí a krátké rodičovské soužití.

„Tradiční rozvodový model – dítě patří matce“, tedy znamená, že polovina dětí není vychovávána svými otci, nemá zajištěn významnější otcovský podíl na výchově. Tento stav se již týká celých generací dětí a dospělých!

Česká statistika – setrvalý stav: přibližně 90% dětí je po rozvodu a rozchodu rodičů svěřeno do péče matkám, 6% otcům, zbytek připadá na jiné osoby a střídavou péči.

Můžete jistě namítnout, že se děti se svými táty stýkají přeci o víkendech. Víkendová návštěva ovšem žádný prostor pro výchovu nedává.

„Skutečnost, že je styk upraven pouze o víkend, nestačí k výchově dítěte.“ – znalec PhDr. Rostislav Nesnídal ve věci Okresního soudu v Pelhřimově sp. zn. P 201/94.

Nad vysokou rozvodovostí v éře globalizace můžeme lamentovat, nic s tím ale nenaděláme. Vždy je však možné dětem zajišťovat co možná nejvyšší podíl obou rodičů na jejich výchově, jako nezbytný předpoklad zdravého a přirozeného vývoje dětí i uchování zdraví celé společnosti. Mít stále oba rodiče, byť střídavě, je pro dítě vysoká životní hodnota.

Každá jednostrannost škodí – extrémní vychýlení porozvodové výchovy, téměř absolutní preference matek a vytěsnění otců z výchovy dětí, je zhoubné nejen v jednotlivých případech, ale i ve společenském měřítku, protože rozkládá základní rodinné vazby.

Přitom o významu otců pro zdravý rozvoj dětí žádný soudný člověk pochybovat nemůže. Zachování otcovského výchovného podílu a využití otcovského výchovného – a ekonomického – potenciálu je proto objektivní společenskou nutností!

Tyto skutečnosti si bezpochyby uvědomují příslušné orgány v zemích, kde je střídavá péče běžnou – zdůrazňuji běžnou – součástí porozvodové výchovy. V těchto zemích prostě nepanuje takový iracionální odpor proti střídavé péči, potažmo proti otcům v porozvodové výchově, jako v českých poměrech.

Příklady:

Kalifornie – zákon o střídavé péči přijat v roce 1998, podíl střídavé péče 25 %

Francie – zákon přijat v roce 2002, podíl střídavé péče 17%

U nás zákon přijat v roce 1998, za 12 let je podíl střídavé péče asi 3 až 4 procenta, tedy mizivý!

Zajímavá je situace na Slovensku – zákon přijat v loňském roce, podle neoficiálních údajů střídavá péče již v současnosti představuje významný podíl na porozvodové výchově. Obrovský rozdíl v přístupu slovenských orgánů oproti českým mohu potvrdit.

V rámci slovensko – české společnosti *Striedavá starostlivosť o deti* máme za sebou již více propagačních aktivit a setkáváme se nejen se zájmem slovenských soudců a sociálních orgánů, ale i jejich pochopením a podporou. Něco takového je v českých poměrech zcela výjimečné; zde na straně příslušných státních orgánů panuje spíše odpor a nepřátelství – tím spíše je proto třeba ocenit legislativní iniciativu pana poslance Staňka a dalších.

Na fotografii vidíte účastníky semináře, který v loňském roce pořádala naše *slovensko – česká Spoločnosť* pro slovenské soudce a sociální pracovníce. Zájem byl skutečně velký, do auly bratislavské univerzity se sotva vešli. Na druhé straně, když loni na podzim pořádal pražský Magistrát – tedy orgán samosprávy hlavního města – mezinárodní konferenci ***Nové evropské trendy v péči o děti po rozvodu rodičů***, za účasti významných zahraničních expertů, byl zájem českých odborníků mizivý. Soudců z několika evropských zemí tam bylo více, než domácích, a představitelé české Soudcovské unie pozvání pražského Magistrátu výslovně odmítli!

Ne všechno je ovšem tak tristní. Svůj historický pozitivní význam mají samozřejmě i rozhodnutí Ústavního soudu z loňského roku, která dávají poměrně jasně najevo, že i české poměry je třeba změnit, že je třeba soudní praxi uvést v soulad se zákony i mezinárodními úmluvami. Já bych dodal, že zejména se zdravým rozumem. S mírnou nadsázkou je možné si v této souvislosti položit otázku, který z ústavních soudců ve své rodině střídavou péči aktuálně řeší...

Dosavadní relevantní zahraniční zkušenosti a výzkumy lze shrnout do několika bodů:

Při využívání střídavé péče převládají pozitiva, a to jak pro jednotlivé děti a jejich rodiče, tak pro společnost. Například:

- děti ve střídavé péči jsou významně lépe adaptovány ve všech ukazatelích: tělesné a duševní zdraví, rodinné vztahy, sociální vyzrálост, emoční adaptace, sebeúcta - než děti v péči jednoho rodiče
- společná/střídavá péče usnadňuje trvalé pozitivní spojení s oběma rodiči po celý život
- matky, praktikující střídavou péči, pocítují péči o děti méně jako zátěž a jsou spokojenější s vlivem, který mají na děti
- výrazně lepší „platební morálka“ otců se střídavou výchovou a využití jejich dalšího ekonomického potenciálu
- střídavá péče redukuje konflikty mezi rodiči a vede je ke spolupráci – vyrovnává mocenskou nerovnováhu ve výchově dítěte

Ano, někteří odborníci – zejména čeští – varují: Střídavá péče není pro každé dítě! To je pravda, neznamená to však, že tato varianta porozvodové výchovy by měla být zavrhována, když pro většinu dětí je vhodná určitě. Některým dětem také např. vadí lepek v potravinách a přitom to neznamená, že zavrhneme pečení chleba...

Málokdo se také pozastavuje nad tím, že mnohé děti v dosavadním systému trpí ztrátou jednoho rodiče; tento systém přitom oni „varující odborníci“ vesměs již desítky let utužují a ekonomicky z něj profitují...

Mezi občany a občankami – rád zdůrazňuji občankami – převládají zkušenosti a postoje ke střídavé výchově pozitivní.

O tom podávají přímo hmatatelný důkaz propagační Dny pro střídavou péči, které jsme v posledních čtyřech letech připravili v některých českých městech a také na Slovensku v Bratislavě.

Setkáváme se přitom s jednoznačně pozitivním ohlasem občanů a občanek. Jde o muže a ženy v rodičovském věku, lidi mladší i starší, ze všech sociálních vrstev. Jde i o děti a dospívající, kteří střídavou péči již zažívají a také vnímají její výhody. Potěšující jsou názory např. učitelek, které také ví, že střídavá výchova by mnoha dětem v jejich třídách prospěla.

To je tedy jedna z přívětivých tváří střídavé péče.

Hmatatelným výsledkem propagačních Dnů pro střídavou péči jsou podpisy občanů a občanek pod petici na podporu střídavé péče. V 11 českých městech tuto petici podepsalo **2 680** občanů. Z toho bylo **1 557** žen, což je více než polovina!

Občané a občanky – zdůrazňuji: ženy ve vyšším počtu než muži! – si skutečně přejí, aby střídavá péče byla experty i státními orgány vnímána a přijímána jako reálná, nikoliv jen hypotetická a zcela výjimečná alternativa porozvodové výchovy. Podpisy pod peticí jsou svým způsobem i průzkumem veřejného mínění.

Světová zdravotnická organizace definuje zdraví jako stav prostý fyzického, psychického a sociálního utrpení. V tomto smyslu je česká společnost výrazně nemocná – dosavadní rozvodový systém nutí rodiče, aby spolu vedli války o děti, místo toho, aby jim umožnil na výchově se vyváženě podílet. Tento systém produkuje vysokou míru psychického i sociálního utrpení jednotlivců, i celých generací. Je na čase tento zhoubný systém změnit, je na čase preferovat zdravý rozum. Je proto na místě podpořit větší využívání střídavé péče, je na místě podpořit novelu pana poslance Staňka!

Další přívětivou tvář střídavé péče jsou šťastné děti. Na fotografii vidíte dvě polorodé sestry. Starší je ve střídavé péči a vidíte, že je spokojená. Je spokojená i s tatínkem. O této holčičce vám však bude za chvíli její matka vyprávět, jak údajně střídavou péčí trpí... Sledujte proto pozorně, co vám bude říkat, a přemýšlejte, zda to není právě tato matka, která chce sobecky a pod záminkou „jednoho domova“ své dítě připravit o tátu!

Chlapeček, kterého vidíte teď na fotografiích, je po tátovi Francouz, po mamince Čech. Je jedním z hlavních hrdinů filmu „Střídavka“. Již zhruba od jednoho roku svého života žije ve střídavé péči a sami vidíte, jak je spokojený a šťastný.

V tomto filmu pronesla krásná a moudrá slova herečka Bára Srncová. Pronesla je nikoliv jako herečka, ale jako máma s pozitivní zkušeností se střídavou péčí:

„Nikdy není dost lidí, kteří vás mají rádi.“

Milé dámy, vážení pánové, střídavá péče je velkou příležitostí, aby tato prostá životní pravda mohla být naplněna.

Děkuji vám za pozornost i pochopení.

Další informace, výzkumy, odborné texty, nálezy Ústavního soudu, film „Střídavka“:

www.iustin.cz